

RURIZEM IN RURALNA ARHITEKTURA

RURALISM AND RURAL ARCHITECTURE

avtor / author:

Peter Gabrijelčič, Alenka Fikfak

naslov knjige / title of the book:

Rurizem in ruralna arhitektura /
Ruralism and Rural Architecture

izdajatelj / publisher:

UL FA

kraj, leto izdaje / place, year of edition:

Ljubljana, 2002

obseg / number of pages:

163 strani, 823 slik

sofinancer / co-provider of finance:

Evropska komisija - program Tempus Phare - AC-JEP-14091-1999

naklada / number of copies printed:

500 izvodov

prodaja / sale:

UL FA

dodatne informacije / additional information essential for publication:

Monografija se uporablja kot univerzitetni učbenik.

Razvoj sodobnih tehnologij, medicine in znanosti je v zadnjih stoletjih privedel do neslutene demografske eksplozije, ki je na prehodu v novo tisočletje zaokrožila število zemljanov na okroglih šest milijard. Gonilno silo demografske rasti predstavljajo predvsem razvite države, ki so s svojim tehnološkim razvojem na področju proizvodnje hrane in na področju zdravstvenega varstva omogočile preživetje večjega števila prebivalstva tudi v revnejših predelih sveta, tam kjer so demografsko rast do sedaj omejevali avtohtoni in avtarkični proizvodni sistemi in visoka stopnja umrljivosti. Človeštvo se je tako ujelo v past neizbežnega tehnološkega razvoja, ki bo za ceno preživetja privedel do globalne preobrazbe tradicionalnih proizvodnih sistemov in do izgube lokalnih identitet. Na globalnem nivoju smo soočeni z razvojem novih ekonomskih težišč in novih razmerij v medkontinentalnih odnosih, kar tako Evropi kot tudi ZDA narekuje nov način ekonomskega obnašanja ter radikalno povečanje učinkovitosti in splošno racionalizacijo državnih ekonomij. Novo evropsko urbano omrežje se zgošča v območju pomembnejših razvojnih in prometnih koridorjev in bo posredno vzpodbudilo integracijo celotnega evropskega prostora. Na transnacionalnem nivoju bodo novi urbani koridorji omogočili strukturiranje celotnega kontinenta v enotno percepcijsko in funkcionalno celoto, v okviru katere se bodo posamezni mestni centri borili za dostop v nacionalna, internacionalna in kontinentalna infrastrukturna omrežja. V internacionalnem prostoru prometnih koridorjev se bodo izoblikovale pomembne razvojne točke, ki bodo kot razvojni inkubatorji generirale sinergijske učinke tudi globoko v ruralno zaledje in tako odprle nove razvojne perspektive. Z območij urbane zgostitve ob prometnih koridorjih bodo čez gosto razvejano omrežje sekundarnih cest izoblikovani razmeroma kratki dostopi v agrarno zaledje, ki se bo zaradi svojih naravnih kakovosti postopoma preoblikovalo v atraktivno stanovanjsko-delovno območje. Takšna, prometno lahko dostopna območja v evropskem merilu predstavljajo prednostne lokacije za stanovanjsko gradnjo in za delo aktivnih svobodnih in drugih poklicev. Kajti uvajanje mikroročunalnikov, mikroprocesorjev in telekomunikacijskih sistemov v domove posameznih družin bo številnim zaposlenim omogočilo delo na domu in napoveduje revolucijo v materialni in nematerialni proizvodnji, ki bo privedla do povsem novih oblik izrabe podeželskega prostora.

The development of modern technologies, medicine and sciences in the past centuries led to an unimagined demographic explosion, brought the world population at the passage to the new millenium to about 6 billion. The driving force of demographic growth is to be found primarily in the developed countries which with their technological development in the fields of food production and healthcare enabled the survival of a larger number of people also in the poorer parts of the world, where the demographic growth was limited by local and subsistence production systems and by a high mortality rate. Humanity thus became trapped into inevitable technological development, which will lead to the global transformation of traditional production systems and cause the loss of local identities, because that is the price of survival. At the global level we are faced with the development of new economic gravity centres and with new relations in the intercontinental relationships which dictate to Europe and the USA a new way of economic behaviour and a radical enhancement of efficiency, as well as the rationalisation of state economies. The new European urban network is denser in the areas of important development and transportation corridors and will indirectly stimulate the integration of the whole of Europe. At the transnational level the new urban corridors will enable the structuring of the entire continent into a unified perceptual and functional whole. Inside this whole, individual urban centres will struggle to access the national, international and continental infrastructural networks. In the international arena of transportation corridors, important development points will form and act as development incubators, generating synergic effects deep into rural backgrounds, opening up development perspectives. The ramified network of secondary roads along transportation corridors will form relatively short access roads connecting areas of urban density to the agrarian hinterland, which will gradually transform, thanks to its natural qualities, into attractive residential/employment areas. On the European scale such easily accessible areas represent priority locations for housing and work for members of the liberal and other professions. The introduction of PCs, microprocessors and telecommunication systems into family homes will enable many employees to work from home, which anticipates a revolution in material and immaterial production.

Ko sem se pred leti lotil pisanja magistrske naloge pod naslovom "Varstvo in urejanje kulturne krajine", sem živel v globokem prepričanju, da se našemu podeželju godi velika krivica. Bil sem namreč prepričan, da so navidez kaotične spremembe, ki se kažejo v obliki novih poselitvenih vzorcev, spremenjeni tipologiji gradnje in porušitvi tradicionalnih podeželskih oblik, le začasna napaka v sistemu, ki ga je treba popraviti, izboljšati ali narediti učinkovitejšega v smislu varovanja tradicionalnih kulturnih vrednot. Po skoraj dveh desetletjih, ki sta pretekli od tega pisanja, pa sem prišel do spoznanja, da ne gre za nikakršno trenutno slabost sistema, temveč da so omenjene spremembe neizogibni sopotnik sodobnega načina življenja in torej niso slovenska posebnost, temveč posledica globalnih kulturoloških sprememb, ki smo jim priča na prelomu tisočletja. Tudi Slovenci se bomo namreč morali soočiti z dejstvom, da je klasična podeželska kultura s tradicionalnimi kmetijskimi sistemi, vaškimi naselji in kmečko kulturo bivanja oblika, ki vztrajno in nezadržno izginja. Nasilno zadrževanje tega procesa bo zato povzročilo več družbene škode kot koristi. Vdor mestnih oblik življenja na podeželje je med drugim posledica eksplozivnega razvoja informatike, ki je omogočil vračanje dela na domove, zato sta postali geografska lokacija stanovanja in lokacija delovnih mest vse manj pomemben dejavnik celo v mednarodni delitvi dela. Delovna mesta, ki so bila nekoč izrazito vezana na urbana središča, se danes selijo globoko v mestno periferijo, mesta pa postajajo regionalni urbani sistemi. Novo okolje vzbuja potrebo po uravnoteženem soobstoju navidez izključujočih entitet v prostoru in vodi v preplet najrazličnejših kultur bivanja. Klasična mesta niso več ekskluzivni kraji urbanosti, temveč postajajo del novega, širšega in razpršenega urbanega sistema. Medtem ko so obsežni mestni predeli izgubili svojo funkcijo in predstavljajo veliko rezervo za mestno reurbanizacijo, se na periferiji mest in mestnem podeželju oblikujejo spontane in navidez kaotične oblike poselitvenih vzorcev, ki so dejavnostno kompleksni, hibridni in se izmikajo vsem utečenim pravilom estetskega ocenjevanja. Če jih bomo želeli objektivno oceniti, bomo morali dopolniti obstoječa epistemološka orodja in omogočiti pluralnost ter sobivanje različnih vrednostnih sistemov. Ob modernističnem konceptu "manj je več" bo treba priznati veljavnost tudi ekološkemu konceptu "več je več", ki izhaja iz spoznanja, da so kompleksni ekološki sistemi v naravi vitalnejši od enostavnih in se zato bolje prilagajajo razlagam sodobne družbene in prostorske organiziranosti, ki je kompleksna, dinamična in spremenljiva.

